

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi metsityksen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain 29 §:n muuttamisesta (VN/23234/2023)

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausunto

1 Johdanto

Luonnonvarakeskus (Luke) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi (VN/23234/2023-MMM-1) joutoalueiden metsitystukilain (1114/2020) muuttamiseksi.

2 Lausunto

Vuonna 2021 voimaan tullut joutoalueiden metsitystukilaki on määräaikainen, ja sen voimassaolo päättyy vuoden 2023 lopussa. Luke pitää metsitystukilakiin lisättävää vuoden 2038 loppuun asti ulottuvaa siirtymäsäädöstä sinänsä tarpeellisena. Muutoksella turvataan hyväksytyjen hankkeiden ja myönnettyjen tukien maksatusten sekä metsitys- ja hoitovelvollisuuksien jatkuminen. Luonnoksen mukaan joutoalueiden metsitystukea voisi hakea 31.12.2023 saakka. Tämän jälkeen tukijärjestelmä päättyisi hyväksytyjen hankkeiden maksatuksi, käynnissä olevien hankkeiden valvontaa ja tuensaajien velvoitteita lukuun ottamatta, eikä korvaavaa tukijärjestelmää aiota esittää. Joutoalueiden metsitystuesta luopuminen on Orpon hallituksen hallitusohjelman mukainen päätös. Sillä tavoitellaan valtiontaloudellisia säästöjä, joiden suuruudeksi arvioidaan 4–5 miljoona euroa vuosina 2024–2028.

Luke haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

1. Joutoalueiden metsitystuen päättäminen jo kolmen vuoden päästä tuen myöntämisen aloittamisesta ei edusta sellaista pitkäjänteistä tukipolitiikkaa, jota Suomen maankäyttösektorilla olisi tarpeen harjoittaa. Joutoalueiden metsityksen tukemisen määräaikaisen lainsäädännön uudistamista valmistelevaan asetettu työryhmä päätyikin esittämään tukijärjestelmän jatkamista sekä muutoksia lainsäädäntöön esimerkiksi EU:n valtiontuen oikeusperustan ja tukikelpoisten alueiden määritelmien osalta (VN/1228/2023).
2. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa (MISU) joutoalueiden metsitys on yksi keino lisätä hiilinieluja sekä vähentää päästöjä Suomessa vuosiin 2030 ja 2035 mennessä ja myös niiden jälkeen. Maankäyttösektorin ilmastotoimet ovat tyypillisesti hidasvaikutteisia ja esimerkiksi metsityksen hyödyt realisoituvat vasta vuosien päästä. Julkisen tuen myöntämisen päätyttyä tällaisia metsityshankkeita voidaan toteuttaa yksityisellä rahoituksella, erityisesti hiilikompensaatioina, mutta luultavasti selvästi vähemmän kuin julkisella tuella oli tarkoitus toteuttaa (n. 3 000 ha/v). Tästä aiheutuu tarve lisätä sellaisia muita kansallisia ilmastotoimenpiteitä, joiden tehokkuus voi olla joutoalueiden metsitystä heikompi.
3. Suomea koskevat EU:n LULUCF-asetuksen ((EU) 2018/841) mukaiset velvoitteet. Asetus on uudistettu vuonna 2023. Jo alkuperäisen asetuksen säätämisen aikaan arvioitiin, että Suomen kauden 2021–2025 velvoite olisi vaikeaa saavuttaa, eikä sektorilta muodostuisi laskennallista poistumaylijäämää hyödynnettäväksi esimerkiksi taakanjakosektorin velvoitteiden saavuttamiseksi.

Suomen LULUCF-sektorin nettoielu on pienentynyt trendimäisesti noin 10 vuoden ajan, ja vuonna 2021 sektori oli päästölähde. Kehityksen seurauksena LULUCF-asetuksen velvoitteiden täyttäminen on entistäkin haastavampaa. Luonnonvarakeskus (2022) on arvioinut, että kaudella 2021–2025 LULUCF-sektorilla muodostuisi laskennallista alijäämää 50–80 Mt CO₂-ekv. (<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022123074123>). Vajeen kattamiseksi jouduttaneen hankkimaan poistumayksiköitä muilta jäsenvaltioilta. Niiden saatavuuteen sekä hintaan liittyy kuitenkin suuria epävarmuuksia. Maankäyttösektorin nettoieluja vahvistavia toimia pohtineen työryhmän loppuraportissa esitettyjen arvioiden mukaan poistumayksiköiden hankinnan kustannukset voivat olla miljardien eurojen luokkaa (MMM 2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-711-2>). Mikäli kauden 2021–2025 LULUCF-sektorin alijäämää ei pystytä kattamaan, siirtyy se taakanjakosektorille kiristäen taakanjakosektorin päästövähennystavoitteita. Kauden 2026–2030 osalta ei ole olemassa arvioita Suomen mahdollisuuksista saavuttaa velvoitteensa LULUCF-sektorilla. Maankäyttösektorin selvitystyöryhmän loppuraportin mukaan keskeisessä asemassa ovat MISU:n mukaiset ilmastotoimet ja niiden laajentaminen. Joutoalueiden metsitystuesta luopuminen on tässä suhteessa päinvastaista politiikkaa.

4. Joutoalueiden metsitys on keskeinen keino vähentää metsäkatoa Suomessa. Valtion tuen päättymisen aiheuttaa merkittäviä haasteita myös tämän tavoitteen saavuttamiselle. Metsäkatoa on ollut 2010-luvulla noin 14 000 hehtaaria vuodessa, ja siitä on aiheutunut vuosittain noin 3,7 milj. t CO₂-ekv. kasvihuonekaasupäästöt, jotka ovat noin kuusi prosenttia Suomen kokonaispäästöistä.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke pitää vuoden 2038 loppuun asti ulottuvaa siirtymäsäädöstä sinänsä tarpeellisenä. Luken näkemyksen mukaan joutoalueiden metsitystuen lopettaminen vain kolmen vuoden voimassaolon jälkeen ei kuitenkaan edusta sellaista pitkäjänteistä tukipolitiikkaa, joka olisi tarpeellista maankäyttösektorilla ja joka edistäisi Suomen ilmastotavoitteiden toteutumista lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä.

Jani Lehto

Johtaja, biotalous ja ympäristö

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 31.08.2023 klo 08:45:54.

Lausunnon valmistelija(t):
Esa-Jussi Viitala
Antti Mutanen

Liitteet:

Tiedoksi: